

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни циклу дисциплін науково-педагогічної
підготовки докторів філософії

Харків - 2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківська державна академія культури,
факультет соціальних комунікацій, кафедра соціальної педагогіки

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д. пед. наук, проф. Кушнарєнко Н.М.,
д. пед. наук, проф. Рижанова А.О.

Затверджено Радою факультету соціальних комунікацій ХДАК
“11” квітня 2016 року, протокол № 9

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Інноваційні методи викладання у вищій школі” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організація інноваційного освітнього процесу у вищій школі шляхом запровадження сучасних методів і форм організації викладання та навчання.

Міждисциплінарні зв’язки: навчальна дисципліна пов’язана з такими дисциплінами — «Організація та методика НДР», «Філософія: теорія та методологія пізнання», «Культурологія», «Іноземна мова у науковій комунікації» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Теоретичні засади запровадження інновацій у вищій школі.
2. Провідні інноваційні методи викладання у вищій школі.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета навчальної дисципліни** – розвиток здатності аспірантів організовувати та здійснювати інноваційний освітній процес у вищій школі, формування навичок розробки науково-педагогічних інновацій для оптимізації навчання та сприяння розбудові інноваційного освітньо-виховного середовища закладу вищої освіти.

1.2. Завдання навчальної дисципліни:

- розширити уявлення про можливості запровадження інновацій у освітньому процесі вищої школи;
- розглянути провідні наукові положення щодо інновацій у вищій освіті;
- висвітлити новітні уявлення про інновацію як осмислене привнесення нових елементів, що допомагає змінювати освітню ситуацію;
- розкрити особливості передового науково-педагогічного досвіду у системі вищої освіти;
- розглянути провідні інноваційні методи викладання;
- поглибити знання з новітніх організаційних та управлінських засад освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- сформувати вміння застосовувати інноваційні методи навчання у власній педагогічній практиці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні:

знати:

- визначення та характеристики інновацій в освітньому процесі вищої школи;
- основні концепції інноваційних змін у методах викладання в системі вищої освіти;
- вимоги, умови, методичне підґрунтя запровадження інновацій викладання у вищій школі ;
- провідні методики інноваційних методів викладання у вищій школі;
- передовий вітчизняний та зарубіжний досвід модернізації вищої освіти в умовах євроінтеграції;
- перспективні тенденції, процеси та підходи розвитку інновацій у вищій освіті відповідно до вимог сьогодення.

уміти:

- самостійно та вільно орієнтуватися в проблемах та перспективах запровадження інноваційних методів викладання у вищій школі;
- обґрунтовувати власну думку щодо дискусійних проблем науково-педагогічної інноватики;
- класифікувати інноваційні методи викладання у вищій школі;
- застосовувати знання щодо запровадження інновацій у власній педагогічній практиці;

- використовувати інноваційні методи викладання для обґрунтованого поліпшення якості освітнього процесу у закладі вищої освіти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредити ECTS, з них 60 годин аудиторних занять (20 год. – лекційних занять, 6 год. – семінарських, 34 год. – практичних).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади запровадження інновацій у вищій школі.

Провідні засади перебудови вищої освіти на основі кредитно-модульної системи в умовах євроінтеграції. Наукові підходи та практичний досвід запровадження інновацій у вищій школі.

Змістовий модуль 2. Провідні інноваційні методи викладання у вищій школі.

Методи активізації пізнавальної діяльності студентів, дидактичні вимоги до проведення лекцій. Технологія та техніка організації та проведення семінарів, практичних, індивідуальних занять. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної роботи студентів. Організація проблемного навчання, види інтенсивних технологій. Ігрові інтерактивні технології, дидактичні ігри в процесі оволодіння змістом дисципліни. Технології аналізу ситуації для активного навчання, метод кейсів, ігрове проектування. Застосування дистанційних та медіа технологій навчання як інновація у освітньому процесі. Розвиток пошуковості та наукової творчості студентів засобами інноваційних методів викладання.

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади запровадження інновацій у вищій школі.

Тема 1. Провідні засади перебудови вищої освіти на основі кредитно-модульної системи в умовах євроінтеграції.

Мета оновленої інноваційної педагогіки вищої школи: дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів в сучасних соціокультурних умовах. Предмет, мета, завдання курсу «Інноваційні методи викладання у вищій школі». Категоріально-понятійний апарат методики інноваційного викладання у вищій школі. Методика викладання у вищій школі у системі наук. Тенденції розвитку міжнародного освітнього простору, принципи, глобалізації, неперервне навчання, формальна і неформальна освіта. Національні системи розвитку освіти. Роль класичних університетів та впровадження сучасних наукових знань та новітніх інформаційних технологій. Транснаціональні освітні корпорації.

Тема 2. Наукові підходи та практичний досвід запровадження інновацій у вищій школі.

Сучасні особистісні якості викладача ВШ. Викладач як суб'єкт інноваційного освітнього процесу. Особистісно-професійний саморозвиток викладача. Психологічна характеристика особистісних якостей сучасного викладача. Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість викладача. Структура готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Розвиток інноваційної поведінки педагога. Інноваційні методи навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності; бінарні методи. Особливості організації навчального процесу у ВШ. Система організації навчального процесу у ВШ. Стандарти вищої освіти. Організація виховної роботи у ВШ. Загальна характеристика методик викладання у ВШ. Дистанційна система освіти. Інноваційний аспект зарубіжного освітнього простору ВШ. Сучасний стан та тенденції змін у ВНЗ України. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку вищої освіти в Україні. Заходи з реформування системи освіти в Україні. Основні етапи входження України до Болонського процесу.

Змістовий модуль 2. Провідні інноваційні методи викладання у вищій школі.

Тема 3. Методи активізації пізнавальної діяльності студентів, дидактичні вимоги до проведення лекцій

Дидактична мета інноваційної лекції. Основні функції лекції: інформаційна, орієнтовна, пояснююча, переконувальна, творчо-організаційна, евристично-пошукова, підсумкова. Основні етапи лекції: вступна частина, викладення, висновки. Проблема єдності навчальних і виховних завдань у інноваційному лекційному курсі. Завдання, переваги і недоліки лекційного викладу навчального матеріалу. Загально-дидактичні вимоги до побудови лекційного курсу. Вимоги до структури лекційного курсу. Види інновацій в лекції (проблемна, бінарна, лекція-діалог, рефлексивна та ін.): організація, характеристика, аналіз та самоаналіз. Поняття та типи семінарських, практичних (лабораторних) занять. Традиційні та інноваційні нетрадиційні семінарські, практичні (лабораторні) заняття. Структура та план-конспект семінарського, практичного заняття в традиційній формі. Структура та план-конспект семінарського, практичного заняття в інноваційній активній формі. Віртуальна карта оцінки практичного (семінарського) заняття.

Тема 4. Технологія та техніка організації та проведення інноваційних семінарів, практичних, індивідуальних занять

Суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем та студентами як основа інноваційних методів викладання. Психологічна характеристика активного рефлексивного слухання та «Я-повідомлення» в комунікативному процесі викладача зі студентом. Психологічні засоби, методи, прийоми підвищення ефективності професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекції, на семінарських заняттях та іспиті.

Тема 5. Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної роботи студентів.

Методологічні аспекти організації модульно-рейтингового навчання і підготовки. Особливості та принципи модульного навчання. Методика побудови і модульних програм. Формування змісту модулів. Умови для організації модульного навчання. Методика організації курсового і дипломного проектування. Організація практичної підготовки спеціалістів. Керівництво позааудиторною роботою студентів

Тема 6. Організація проблемного навчання, види інтенсивних технологій

Модель лекційного заняття в інноваційній формі. Модель лекційного заняття в активній формі. Порядок і проведення лекцій в традиційній та активній формі. Функції і роль студентів при проведенні лекційного заняття в активній формі. Організація проблемного навчання.

Тема 7. Ігрові інтерактивні технології, дидактичні ігри в процесі оволодіння змістом дисципліни

Концептуальні основи управління навчально-творчою діяльністю студентів. Дидактичні засоби управління НТД (дидактичні ігри). Концептуальні основи управління навчально-творчою діяльністю. Педагогічний вплив на розвиток творчої особистості. Технологія управління навчально-творчою діяльністю студентів. Методика організації та проведення дидактичних ігор в системі управління навчально-творчою діяльністю студентів. Організація навчально-дослідної роботи студентів.

Тема 8. Технології аналізу ситуації для активного навчання, метод кейсів, ігрове проектування

Інноваційні методи інтерактивного навчання. Переваги методу кейсів. Організація методу проблемних ситуацій. Мозковий штурм у навчальному процесі. Банк педагогічних ідей як організаційна форма інноваційного освітнього процесу.

Тема 9. Застосування дистанційних та медіа технологій навчання як інновація у освітньому процесі.

Основні тенденції та перспективи дистанційного навчання в умовах інформаційного суспільства. Прогресивні технічні новинки у навчальному процесі вищої школи. Створення освітнього медіа середовища у закладі вищої освіти. Запровадження Інтернет технологій для самостійної роботи студента.

Тема 10. Розвиток пошуковості та наукової творчості студентів засобами інноваційних методів викладання.

Організація роботи студентів у малих групах, навчальні тренінги як основи розвитку пошукової позиції. Формування основ наукової творчості студентів у процесі реалізації інноваційних методів викладання.

3. Основна рекомендована література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник.– К.:Либідь, 1998.– 560 с.
2. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: Либідь, 2005.- 252
3. Бордовская Н.В. Педагогика: Учебник для вузов /Н.В.Бордовская, А.А.Реан. – СПб: Питер, 2000.– 304 с.
4. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С.Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2003. - 320 с.
5. Вітвицька, С С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С. Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2005. - 398 с .
6. Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: Навчальний посібник. / Вид. друге. Доп. та перероблене.. – Суми, СумДПУ, 2009. – 122 с. Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.
7. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. - К.: ЧП, 2007. - 211 с.
8. Ортинський В Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 С.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі заліку. Передбачено поточний контроль знань аспірантів у формі усного опитування, виступу з рефератами, перевірки конспектів, якості виконання завдань самостійної роботи, а також модульний контроль у формі тестування.

5. Засоби діагностики успішності навчання.

Шкала оцінювання знань:

90-100 балів — відмінно (А);

82-89 балів — дуже добре (В);

74-81 балів — добре (С);

64-73 бали — задовільно (D);

60-63 бали — достатньо (Е)

35-59 балів — незадовільно з можливістю повторного складання (FХ);

1-34 бали — незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).